

Sygn. akt II Ca 182/13

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 7 listopada 2013 roku

Sąd Okręgowy w Szczecinie II Wydział Cywilny Odwoławczy

w składzie:

Przewodniczący:	SSO Sławomir Krajewski
Sędziowie:	SO Dorota Gamrat - Kubeczak SO Agnieszka Bednarek-Moraś (spr.)
Protokolant:	Stażysta Ewa Zarzycka

po rozpoznaniu na rozprawie w dniu 16 października 2013 roku w S.

sprawy z powództwa M. K. (1)

przeciwko W. N.

o zapłatę

na skutek apelacji wniesionej przez pozwaną od wyroku Sądu Rejonowego w Gryfinie z dnia 20 listopada 2012r., sygn. akt I C 278/12

I. oddala apelację

II. zasądza od pozwanej W. N. na rzecz powódki M. K. (1) kwotę 300 (trzysta) złotych tytułem kosztów postępowania apelacyjnego

Sygn. akt: II Ca 182/13

UZASADNIENIE

Wyrokiem z dnia 20 listopada 2012 r. Sąd Rejonowy w Gryfinie w punkcie I. zasądził od pozwanej W. N. na rzecz powódki M. K. (1) kwotę 3.333, 50 zł ; w punkcie II. zasądził pod pozwaną na rzecz powódki kwotę 618 zł tytułem zwrotu kosztów procesu.

Sąd Rejonowy oparł swoje rozstrzygnięcie na następujących ustaleniach faktycznych i rozważaniach prawnych:

Pozwana W. N. pozostaje w związku małżeńskim z W. N.. W 2002 r. została orzeczona ich separacja.

W dniu 31 marca 2004r. Sąd Rejonowy w Gryfinie w sprawie I C 9/04 wydał wyrok zasądający na rzecz powódki M. K. (1) od W. N. należność w kwocie 6667 zł. z odsetkami ustawowymi od dnia 22 października 2003r. wynikającą ze spłaty poręczonego zobowiązania kredytowego męża pozwanej.

Zasądzona kwota na wniosek powódki z dnia 5 października 2004r. została zabezpieczona hipoteką przymusową na przysługujących dłużnikowi udziałach w prawie własności należących do niego nieruchomości będących jednocześnie składnikami majątku wspólnego z pozwaną.

Na udziale dłużnika w prawie własności działki nr (...) w L. ustanowione zostało na tej podstawie obciążenie opiewające na kwotę 3.333,50 zł.

W dniu 14 listopada 2006r. w ramach ugody w sprawie o podział majątku wspólnego prowadzonej przed Sądem Rejonowym w Gryfinie pod sygnaturą I Ns 430/04 nieruchomość położona na działce nr (...) została przyznana na wyłączną własność pozwanej. Druga z nieruchomości wspólnych, składająca się z działek nr (...), przypadła W. N.. Zostały one objęte postępowaniem egzekucyjnym prowadzonym przez komornika przy Sądzie Rejonowym w Gryfinie M. K. (2) w sprawie I Co 1058/04. Jednym z uczestników tego postępowania z racji posiadania hipoteki na będącej przedmiotem egzekucji nieruchomości była powódka,

W dniu 24 września 2009r. w toku licytacji doszło do sprzedaży nieruchomości a w dniu 14 lipca 2011 r. sporządzony został plan podziału sumy uzyskanej z egzekucji. Na rzecz powódki wydzielona została w powyższym planie suma, która do kwoty 3.333,50 zł. przeznaczona była na zaspokojenie należności głównej a w pozostałym zakresie pokryła częściowo odsetki przypadające od należności głównej.

W ocenie Sądu Rejonowego powódka zachowuje wobec pozwanej niekwestionowaną pozycję wierzyciela hipotecznego, albowiem przysługuje jej hipoteka przymusowa obciążająca wszystkie nieruchomości dłużnika (posiadane w nich udziały), wpisana została na podstawie tytułu wykonawczego stwierdzającego posiadanie wierzyciela (art. 109 ust. 1 ustawy). Sąd wywodził, że istota i sens odpowiedzialności rzeczowej związanej z ustanowieniem hipoteki sprowadza się do tego, że wierzyciel mający hipotekę jest uprawniony do dochodzenia zabezpieczonego nią roszczenia na nieruchomości w granicach istniejącego (ujawnionego) w księdze wieczystej obciążenia od każdorazowego właściciela tej nieruchomości mimo, że nie jest on dłużnikiem osobistym a więc stroną stosunku zobowiązaniowego [nie łączy go z wierzycielem relacja umowna], z którego wynika dana wierzycielowi (art. 65 ust. 1 i 2 ustawy z dnia 6 lipca 1982r. o księgach wieczystych i hipotece).

Sąd Rejonowy uznał, że w realiach sprawy odpowiedzialności pozwanej, jako dłużnika rzeczowego, nie eliminuje fakt dokonania podziału majątku wspólnego, w wyniku którego na wyłączną własność pozwanej przyznana została nieruchomość, na której ustanowiona została hipoteka. Nabywając należący do męża, a obciążony hipoteką udział w prawie własności tej nieruchomości (obejmującej działkę nr (...) w L.), pozwana stała się odpowiedzialna za zaspokojenie zabezpieczonej należności powódki, stwierdzonej wyrokiem z dnia 31 marca 2004r. wydanym w sprawie I C 9/04, która wynikała z dokonania spłaty zobowiązania kredytowego za męża pozwanej w ramach udzielonego poręczenia.

Zobowiązanie będące konsekwencją wstąpienia przez powódkę w prawa wierzyciela z umowy kredytowej w granicach dokonanej zapłaty (por. art. 518 § 1 pkt. 1 k.c.) zachowuje swoją aktualność w zakresie dochodzonym pozewem ponieważ nie zostało ono dobrowolnie, ani przymusowo zaspokojone. Pozwana nie przedstawiła żadnych dowodów wskazujących na występowanie okoliczności niweczających omawiane zobowiązanie. Należy tu podkreślić, że w toku postępowania egzekucyjnego w sprawie I Co 1058/04 prowadzonego w stosunku do nieruchomości na działkach nr (...), w wyniku podziału sumy uzyskanej z egzekucji z nieruchomości dłużnika doszło jedynie do częściowego zaspokojenia należności powódki obejmującej dokładnie 1/2 sumy należności głównej. Pozostała jej część stała się przedmiotem pozwu wniesionego w niniejszej sprawie i z przyczyn wskazanych na wstępie powództwo to zasługiwało obecnie na uwzględnienie, w pełnym wymiarze, o czym orzeczono jak w sentencji, zasądając ponadto zgodnie z art.

98 § 1 i 3 k.p.c. należne powódce koszty procesu związane z uiszczoną opłatą od pozwu i udziałem w sprawie jej pełnomocnika, będącego adwokatem.

Apelację od powyższego orzeczenia wywiodła pozwana, zaskarżając je w całości i wnosząc o jego zmianę poprzez oddalenie powództwa w całości i zasądzenie od powódki na rzecz pozwanej kosztów postępowania, w tym kosztów zastępstwa prawnego.

Wyrokowi Sądu I instancji apelująca zarzucała:

- naruszenie przepisów postępowania, tj. art. 232 zdanie pierwsze k.p.c., poprzez dopuszczenie i przeprowadzenie dowodów z urzędu, niezawnioskowanych przez żadną ze stron, bez wskazania tezy dowodowej, wbrew zasadzie kontrydiktoryjności, a to w szczególności dowodów wymienionych w pisemnym uzasadnieniu zaskarżonego wyroku, tym bardziej, iż obie strony są reprezentowane przez zawodowych pełnomocników i wniosków w tym zakresie nie zgłaszała (w szczególności strona powodowa)

- naruszenie prawa materialnego, tj. art. 65 ust. 1 ustawy o księgach wieczystych i hipotece, poprzez jego błędne zastosowanie i przyjęcie, wbrew treści zebranego materiału dowodowego, iż istnieje wierzytelność, która została zabezpieczona przedmiotową hipoteką na nieruchomości pozwanej, podczas gdy powódka tej okoliczności nie wykazała, zaś pozwana zaprzeczyła temu.

Pozwana nie kwestionowała faktu istnienia przedmiotowej hipoteki na jej nieruchomości. Jednakże wskazywała, że powódka w pozwie oraz w dalszym piśmie procesowym nie wykazała zasadności swego roszczenia. Sąd I instancji, wbrew zasadzie kontrydiktoryjności, z urzędu dopuścił dowody z dokumentów wskazane w uzasadnieniu zaskarżonego wyroku, w sytuacji, gdy żadna ze stron, a w szczególności strona powodowa nie wnioskowała o przeprowadzenie dowodów z tych dokumentów. Powódka nie wykazała dokumentami, ani faktu istnienia wierzytelności, ani też jej aktualnej wysokości, skoro twierdzi, iż część została spłacona.

Sąd Okręgowy zważył, co następuje:

Apelacja okazała się nieuzasadniona.

Na wstępie wskazać należy, że postępowanie apelacyjne, jakkolwiek jest postępowaniem odwoławczym i kontrolnym, to jednakże zachowuje charakter postępowania rozpoznawczego. Oznacza to, że Sąd Odwoławczy ma pełną swobodę jurysdykcyjną, ograniczoną jedynie granicami zaskarżenia. Podkreślić też należy, że Sąd ten nie może poprzestać jedynie na ustosunkowaniu się do zarzutów apelacyjnych. Merytoryczny bowiem charakter orzekania Sądu II instancji polega na tym, że ma on obowiązek poczynić własne ustalenia i ocenić je samodzielnie z punktu widzenia prawa materialnego, a więc dokonać subsumcji. Z tego też względu Sąd ten może, a jeżeli je dostrzeże – powinien, naprawić wszystkie stwierdzone w postępowaniu apelacyjnym naruszenia prawa materialnego popełnione przez Sąd I instancji i to niezależnie od tego, czy zostały one podniesione w apelacji, jeśli tylko mieszczą się w granicach zaskarżenia (vide wyrok Sądu Najwyższego z dnia 13.04.2000 r., III CKN 812/98 i in.).

Granice zaskarżenia w przedmiotowej sprawie wyznaczyła w apelacji pozwana zaskarżając orzeczenie w całości.

Zdaniem Sądu Odwoławczego, Sąd I instancji przeprowadził postępowanie dowodowe w zakresie wystarczającym dla poczynienia ustaleń faktycznych mających wpływ na zastosowanie przepisów prawa materialnego. Zgromadzone w sprawie dowody poddał wszechstronnej, wnikliwej ocenie, ustalając prawidłowo stan faktyczny sprawy. Ocena dowodów przeprowadzona przez Sąd Rejonowy, w zakresie niezbędnym do wyrokowania, zdaniem Sądu Okręgowego, odpowiada wymogom stawianym przez przepis art. 233 § 1 k.p.c., uwzględniwszy cały zgromadzony w sprawie materiał dowodowy i tym samym pozostaje pod ochroną wynikającą z powołanego przepisu. Nie nosi ona cech dowolności, szczegółowo odnosi się do przeprowadzonych w sprawie dowodów.

W przedmiotowej sprawie apelująca zarzucała, iż Sąd naruszył przepis prawa procesowego, a mianowicie art. 232 k.p.c. w następstwie tego dopuścił się również naruszenia prawa materialnego przez zastosowanie art. 65 ust. 1 ustawy o księgach wieczystych i hipotece.

Zgodnie z zasadą kontradiktoryjności, wyrażoną w art. 232 k.p.c., ciężar dowodu spoczywa na stronach postępowania cywilnego. To one, a nie sąd są wyłącznym dysponentem toczącego się postępowania i one wreszcie ponoszą odpowiedzialność za jego wynik. Jednakże w myśl zdania drugiego tegoż przepisu, w sytuacjach szczególnych sąd posiada uprawnienie w zakresie dopuszczenia z urzędu dowodu niewskazanego przez strony. Dotyczy to w szczególności dowodu na istotne i sporne okoliczności faktyczne twierdzone przez strony, gdy według obiektywnej i weryfikowalnej w toku instancji oceny Sądu I instancji zebrany w toku sprawy materiał dowodowy nie jest wystarczający do jej rozstrzygnięcia. Podkreślić jednak należy, że sąd powinien korzystać z przewidzianego w art. 232 zd. 2 uprawnienia powściągliwie i z umiarem, pamiętając, że taka inicjatywa należy przede wszystkim do samych stron i że cały rozpoznawany spór jest ich sprawą, a nie sądu. Uprawnienie w zakresie dopuszczenia dowodu niepowołanego przez stronę, dotyczy wszelkich środków dowodowych.

Pamiętać jednak należy, że również po nowelizacji Kodeksu postępowania cywilnego, dokonanej ustawą z dnia 24 maja 2000 r. o zmianie ustawy - Kodeks postępowania cywilnego... (Dz. U. Nr 48, poz. 554), przy istotnym wzmocnieniu zasady kontradiktoryjności, zachowany został cel postępowania cywilnego w postaci dążenia do wydania orzeczenia zgodnego z zastosowaną normą, to jest takiego, które odpowiada rzeczywistym okolicznościom sprawy. Sąd nie został więc pozbawiony inicjatywy dowodowej, która jednak oparta została na jego uznaniu, a nie jak poprzednio na obowiązku ustawowym (wyrok SN z 24 czerwca 2005 r., V CK 806/04, LEX nr 152459).

Dopuszczenie dowodu z urzędu należy do dyskrecjonalnej władzy sądu, niekiedy - zważywszy np. na interes publiczny - przeradza się ono w obowiązek, natomiast w sprawach, w których mają zastosowanie zasady prekluzji dowodowej, podjęcie przez sąd inicjatywy dowodowej powinno być usprawiedliwione szczególnymi okolicznościami (wyrok SN z 4 stycznia 2007 r., V CSK 377/06, LEX nr 277303). Dopuszczenie dowodu z urzędu powinno nastąpić przede wszystkim wtedy, gdy wiadomość o konkretnych środkach dowodowych, istotnych dla poczynienia ustaleń, poweźmie sąd drogą urzędową, np. z oświadczeń strony lub z akt danej sprawy, nie zaś drogą pozaprocesową, jeżeli przemawiają za tym szczególnie względy, np. zapobieżenie uchybieniu zasadzie równości (równouprawnienia) stron (art. 232 k.p.c.) (wyrok SN z 15 grudnia 2005 r., V CK 400/05, OSP 2006/11/127).

Przenosząc powyższe na okoliczności niniejszej sprawy podkreślić należy, iż Sąd Rejonowy dopuścił z urzędu wyłącznie dowody z dokumentów urzędowych, tj. orzeczeń, które zapadły przed tym Sądem w innych postępowaniach sądowych o podział majątku, planu podziału sum uzyskanych w drodze egzekucji oraz znajdujących się w aktach księgi wieczystej, prowadzonej w tym Sądzie dla nieruchomości pozwanej. Dowody te znane były Sądowi z urzędu, Sąd nie prowadził jakichś dodatkowych poszukiwań materiału dowodowego. Postanowienie dowodowe Sąd wydał na rozprawie do protokołu nie zgłoszono zastrzeżeń w trybie art. 162 k.p.c., ani w żaden inny sposób nie podważono wiarygodności dowodów z tych dokumentów i zgodności ich treści z rzeczywistym stanem rzeczy.

Z tych względów w ocenie Sądu Odwoławczego nie sposób uznać zarzutów formułowanych po raz pierwszy w apelacji za zasadne. Co za tym idzie niezasadny okazał się również zarzut dotyczący naruszenia przepisów prawa materialnego.

Mając powyższe na uwadze Sąd Odwoławczy w oparciu o przepis art. 385 k.p.c. oddalił apelację jako niezasadną.

O kosztach postępowania orzeczono zgodnie z zasadą odpowiedzialności za wynik postępowania, w oparciu o przepisy art. 98 k.p.c. w związku § 2 ust. 1 i 2, § 6 pkt 3 oraz § 13 ust. 1 pkt 1 rozporządzenia Ministra sprawiedliwości z dnia 28 września 2002 r. w sprawie opłat za czynności adwokackie oraz ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej z urzędu z uwzględnieniem niezbędnego nakładu pracy, a także charakteru sprawy i wkładu pracy radcy prawnego w przyczynienie się do jej wyjaśnienia i rozstrzygnięcia.